

تاریخ معماری منظر

باغ سازک در شرق دور الف: باغ ژاپنی و تفسیر آن

دکتر لادن اعتضادی

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده معماری و شهرسازی

گروه معماری منظر

بهار ۱۴۰۱

مفهوم طبیعت Nature در فرهنگ ژاپنی

هرگاه «طبیعت» را به صورت اسم خاص به کار می‌برند به معنای عالم هستی و در نتیجه کل آن نیک و ستایش آمیز است چون قلمرو بودا است.

www.tarikhomemari.ir

قلمرو بودا یا سرزمین پاک

A **pure land** is the celestial realm of a buddha or bodhisattva in Mahayana Buddhism.

The term "pure land" is particular to East Asian Buddhism (Chinese: 淨土; pinyin: *Jìngtǔ*) and related traditions; in Sanskrit the equivalent concept is called a **buddha-field** (Sanskrit *buddhakṣetra*).

The various traditions that focus on pure lands have been given the nomenclature Pure Land Buddhism. Pure lands are also evident in the literature and traditions of Taoism and Bon.

احترام به طبیعت

تا حد نیایش عناصر آن. حاصل یک فرهنگ کل گرا و ترکیبی

بالا: پاگودا، نشانهٔ معبد بودایی در جنگل و نمایش ایده‌آل‌های ژاپنی

پایین: نشانه گذاری‌های آیینی در طبیعت بکر

طبیعت ژاپن الهام بخش

برای فرهنگی استوار بر آیین شینتو و ذن

«برکه‌های موقت آب» جهان بی رمز اما راز آمیز ذن [تفکر ذن بر اساس تعامل تضادهاست]

(هنرهای ژاپنی ساده، حداقلی و اشاره‌وار اما دارای قابلیت تفسیر هستند.)

برکه و مهتاب

بازتاب هستی در آب نمادی در هستی شناسی ذن (نمایشی چشم‌نواز در زیبا شناسی ژاپنی)

هنرهاک ذن بر اساس کم گوئی و حداقل

در این میان باغ سازی و جهی خاص دارد: نمونه عمل بی عمل

نقاشی «سومی یه»

خوشنویسی (شکسته)

گل آرایی «ایکه بانا»

شعر چند هجایی «هایکو»

مراسم چای

هنرکمانگیری

و

انواع هنرهای رزمی

همه این هنرها، استوار بر اختصار و کم گوئی و «عمل در بی عملی»

هستند.

آموختن عمل بی عمل نیازمند سلوک و داشتن استاد است.

استادان ذن هنرمندان کامل بودند.

تفسیر این نقاشی: تنهایی و خلوت انسان، رودخانه و نماد جریان آب،

عبور از پل به ساحل نجات (همه برگرفته از آموزه های بودا)

تفسیر «معنای» زیبا شناختے باغ سازک ژاپنے

بر اساس فرهنگ ژاپنے و اصول فن - بودیسم

www.tarikhonemari.ir

موج عظیم «کاناگاوا» اثر هوکوسای

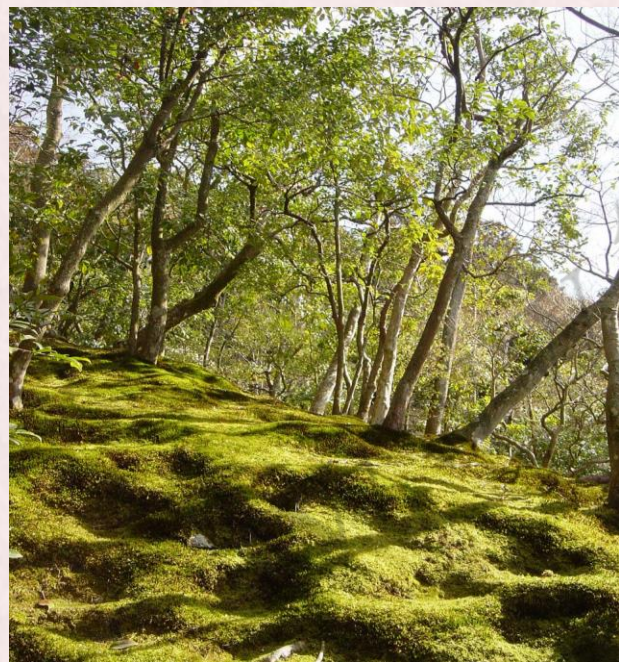
«طبیعت» Nature

در معنا «هستی»:

طبیعت به معنای عالم هستی، در آیین
شینتو و نیز در

ذن - بودیسم مورد احترامی ستایش
آمیز بوده است.

در بودیسم طبیعت قلمرو بودا و
نمودهای آن همه قابل احترام اند.

چپ:
باغ خزّه

راست:
باغ شنی
Rioanji

باغ ژاپنی به علت ویژگی بازنمایی طبیعت بکر،
باغچه‌های گلکاری ندارد.

باغ یک «میکروکازم»
نمایشی از عالم کثرت (قلمرو بودا)

باغ ژاپنی یک بازنمایی هنرمندانه از همه جلوه‌های هستی
است. نمایشی از حرکت و سکون، رنگ و بی رنگی، صدا و
سکوت، نرمی و سختی و انواع تضادهای متعامل
در نهایت:

فضایی پویا و با هدف ادراک‌های متعالی و مراقبه

مفهوم ته = غایت و ماورای هستی

باغ‌های شنی یا صخره‌ای

نمایش مفهوم حرکت و پویایی نشانه میکروکازم

باغی نماد «تهی» و باغی نماد کثرت

(تهی یا مقام و رای هستی = نیروانا)

نماد آینه گونی آب و تصویر عناصر هستی در آن ریشه بر باور هندویی دارد که این عالم، عالم وهم و رؤیا است. هرچه هست تصویری از حقیقت است و اصالت وجودی ندارد.

این باور شبیه تصور افلاطون از هستی است که هرچه می بینیم تصویر و سایه‌ای از حقیقت است (تمثیل غار افلاطون)

اصل تعامل تضادها مبتنی بر باور هستی‌شناختی «یین» و «یانگ» است.

این باور ریشه در فرهنگ چینی دارد و از آنجا وارد ذن - بودیسم شده است.

مفهوم تضاد و تعادل در ذن: باغ شنی Rioanji در تقابل با باغ سبز و رنگین همجواریش

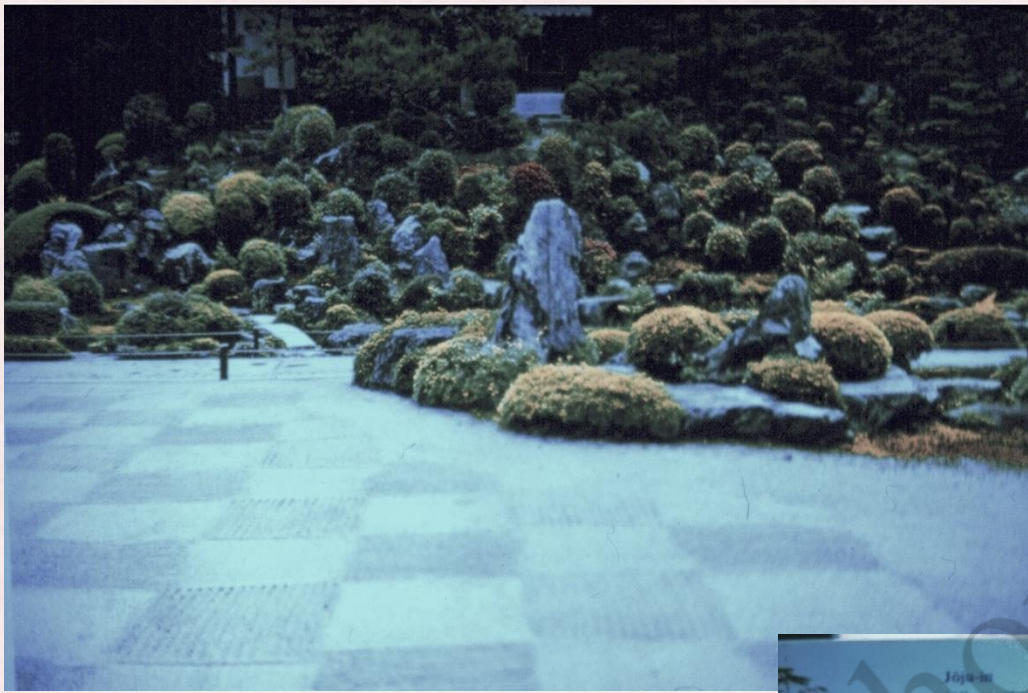

باغ با طرح ترکیبی

(باغ سبز و باغ شنی)

تعامل تضادها در باغ ترکیبی

شن‌ها که نقش‌های موقت بر آنها ایجاد می‌شود، بیانی از ناپایداری و همانند تصاویری هستند که بر آب آینه‌گون نقش می‌بندند.

باغ ترکیبی Joju-in : همراه با توپاری گیاهان به سبک غربی

(گیاهان توپاری شده رهاورد غرب اما مردود نیستند!)

تضاد و تعامل در عناصر باغ ژاپنی:

آب، گیاه، صخره و معماری

Zen Garden

تواضع معماری به صورت عنصری هم‌تراز سایر

عناصر باغ: «از جنس عناصر باغ» و

«هم‌رنگ عناصر باغ»

خانه برای مراسم آیینی چای

(اهمیت آب در منظر بلافصل بنا، نمونه‌ای از همنشینی تضادها)
(الگوی معماری و صخره‌ها شبیه به نمونه چینی اما مناسب برای بیان تضاد.)

خانه چاک: معماری متواضع خصیصه ژاپنی

بروز این خصیصه در بناهای باغ نسبت به طبیعت آن اهمیت جدی دارد.

مسیرها
با
جاپاهای
سنگی
بازنمایی
طبیعت و
نظام
ارگانیک
آن هستند.

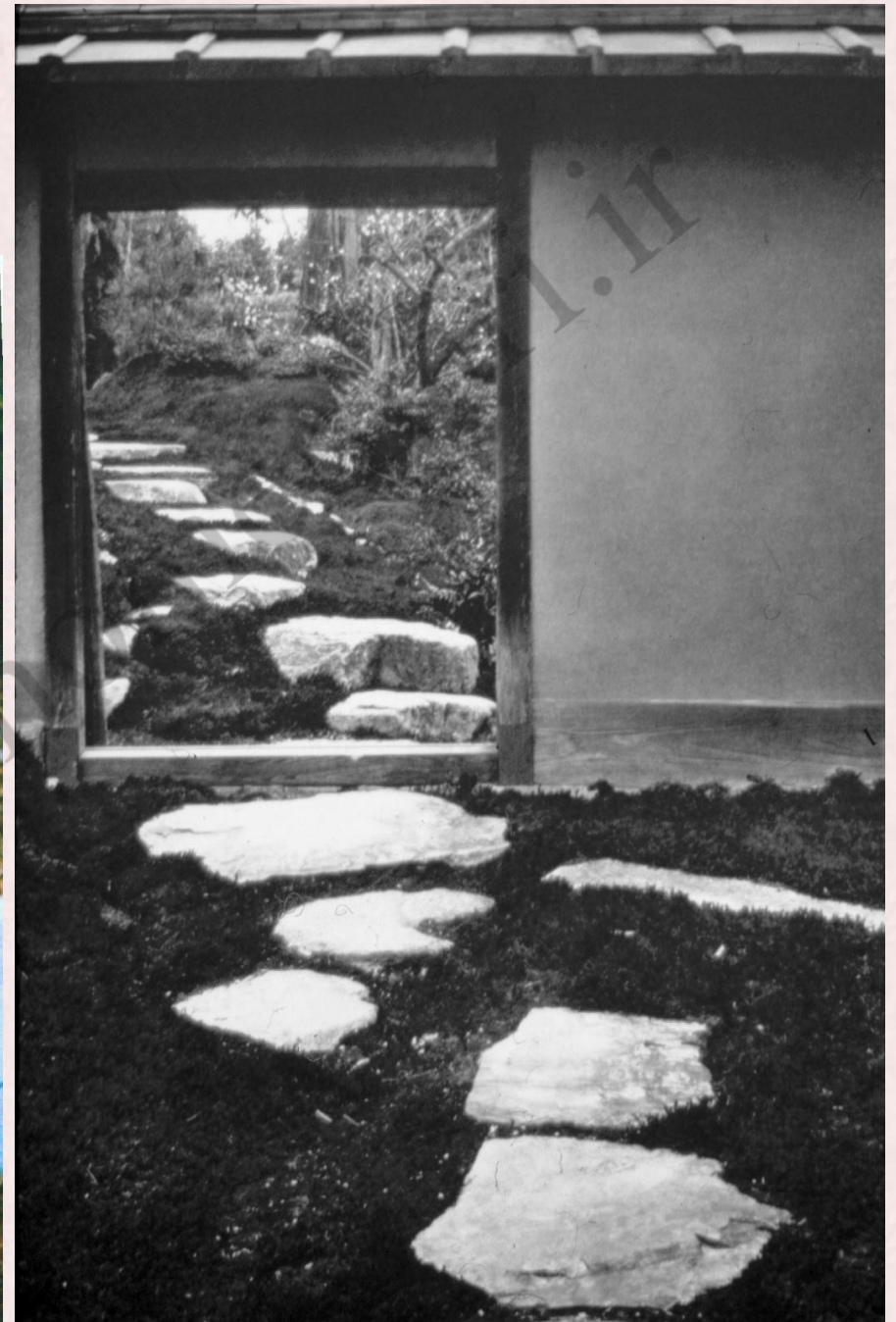

مسیر در باغ ژاپنی

یک عنصر معنا دار:

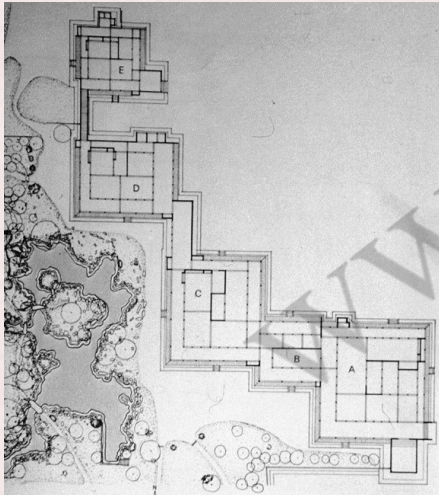
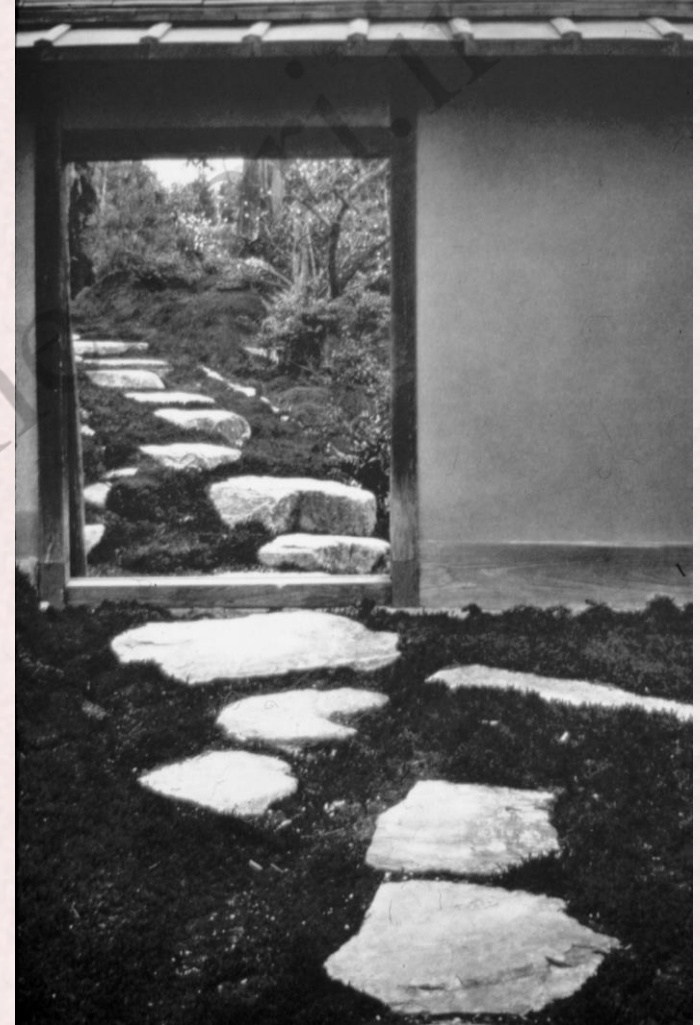
مسیرها با مقصد نامعلوم و مرزهای غیر قطعی

خلق محیط مصنوع باکوشش در حفظ و بازنمایی وضعیت طبیعی و ارگانیک آن

یعنی، انداموار، زنده و پویا

مسیرهای عبور با جایهای سنگ لاشه و نیز
پلان یک بنای درون باغ که همچون یک
موجود زنده در حال حرکت و رشد در
تطابق با شکل بستر سامان یافته اند.

سیالیت حد و مرز: ادامه مسیر عبور در
دو طرف درگاه، نمایشی از عدم قطعیت، سیالیت
و پیوند بیرون و درون

رنگ و موضوع «ما» یا «مکان» در فرهنگ ژاپنی («فضا سازی» در باغ ژاپنی)

عناصر
فضاسازی
در باغ ژاپنی
بر اساس
این تصویر:

ترکیب
رنگ‌های
متضاد

ترکیب
عناصر متضاد
نرم و سخت
(آب و
صخره، آب و
پل، گیاه و
پلکان)

فضاسازی رنگ‌های متضاد در باغ

Dream Window

گشودگی‌های سیال کشویی رو به باغ و منظر رنگین باغ.

ترکیب عناصر متضاد به عنوان محیطی متعادل

ویژگی‌ها و معنای باغ ژاپنی

در آینه معماری بناهای باغ

سیالیت مرزها و وحدت بیرون و درون
وحدت معماری و طبیعت

ویژگی‌ها و معنای

معماری و باغ‌سازی ژاپن

و اهمیت نقش طبیعت در معماری بناهای باغ و موضوع Dream Window

تفسیر مفهوم وحدت بیرون و درون

«ویلا کاتسورا» «فضای نیم باز» و وحدت بیرون و درون

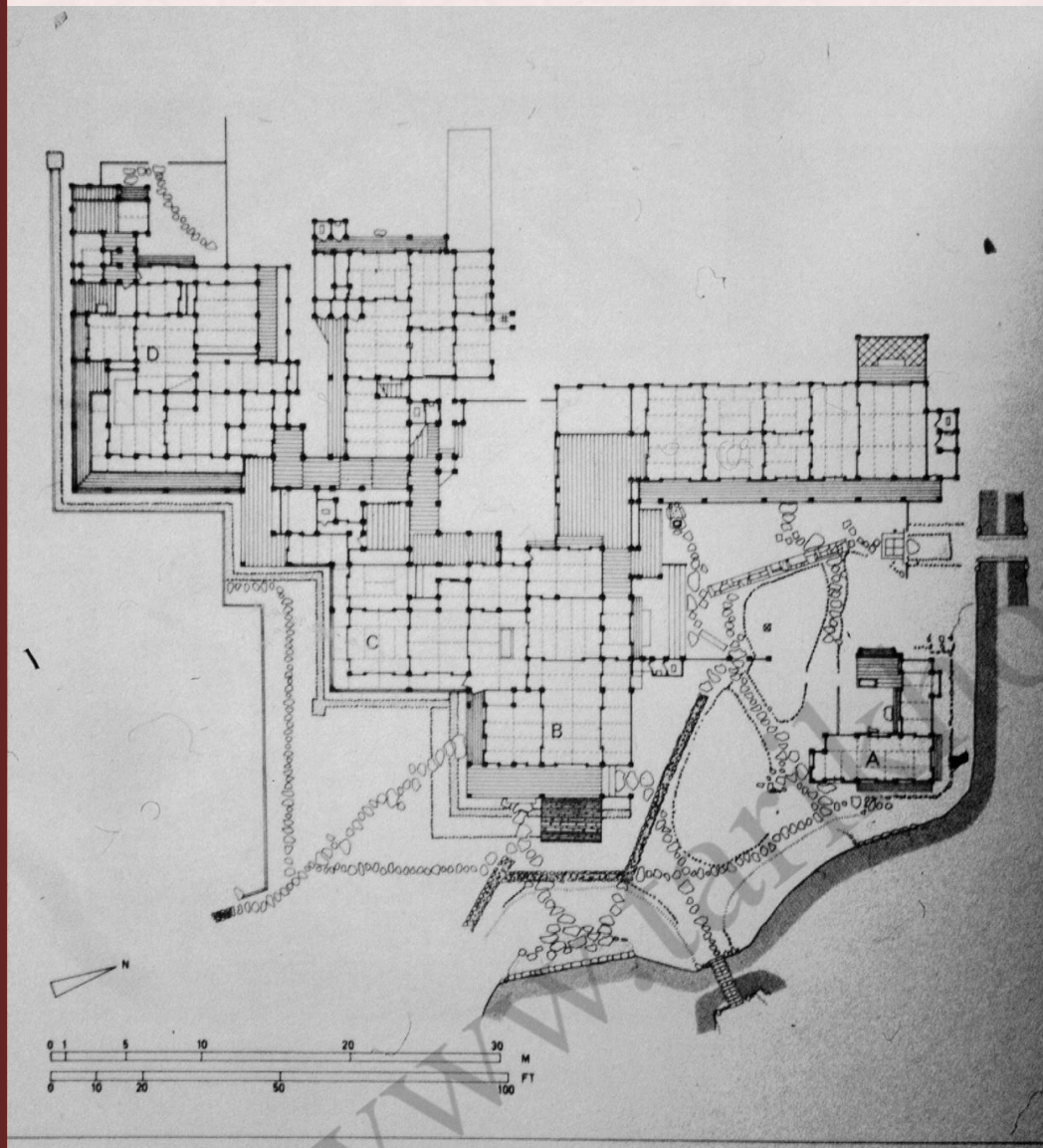
وحدت درون با فضای بیکرانه بیرون.
امکان نظاره و ادراک گذر زمان از این گشودگی‌ها

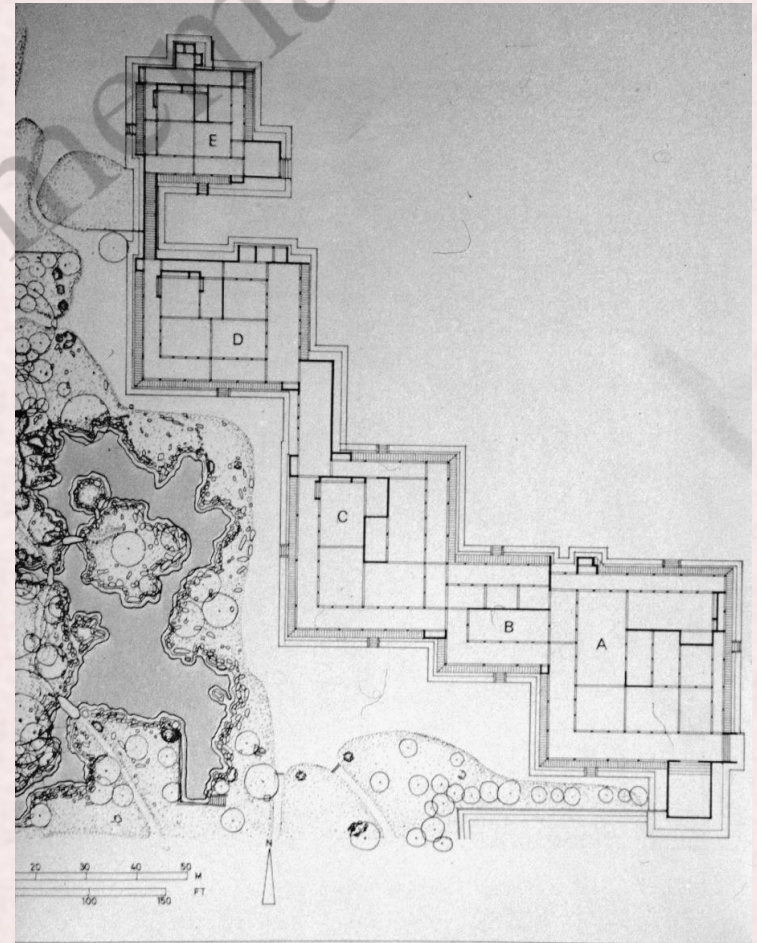

اهمیت معنای طبیعت در فرهنگ ژاپنی

معماری ارگانیک در باغ ژاپنی

معماری ارگانیک: همسازی با طبیعت باغ
(وحدت در عین تضاد)

اهمیت معنای طبیعت :

ترکیب معماری و باغ

مصالح بومی و طبیعی

فرم آزاد و رها و ارگانیک

گشودگی معماری به طبیعت

و

سیالیت جداره‌ها

نشانه «وحدت بیرون و درون»

کثرت در باغ

نشانه یک «میکروکازم»

«جای پا» و تعیین «مسیر» در همسازی با

طبیعت

«ترکیب رنگی» درختان عملی برای خلق

مفهوم «ما» [به تعبیری فضاسازی]

اهمیت معنای طبیعت در فرم و فضای بناها در باغ ژاپنی، گشودگی و سیالیت جداره‌ها و فضاها (وحدت بیرون و درون). ظهور مفهوم هست و نیست در این فضاها

ویلا «کاتسورا»: نمایشی از همسازی و هم‌نوایی معماری و باغ Symbiosis

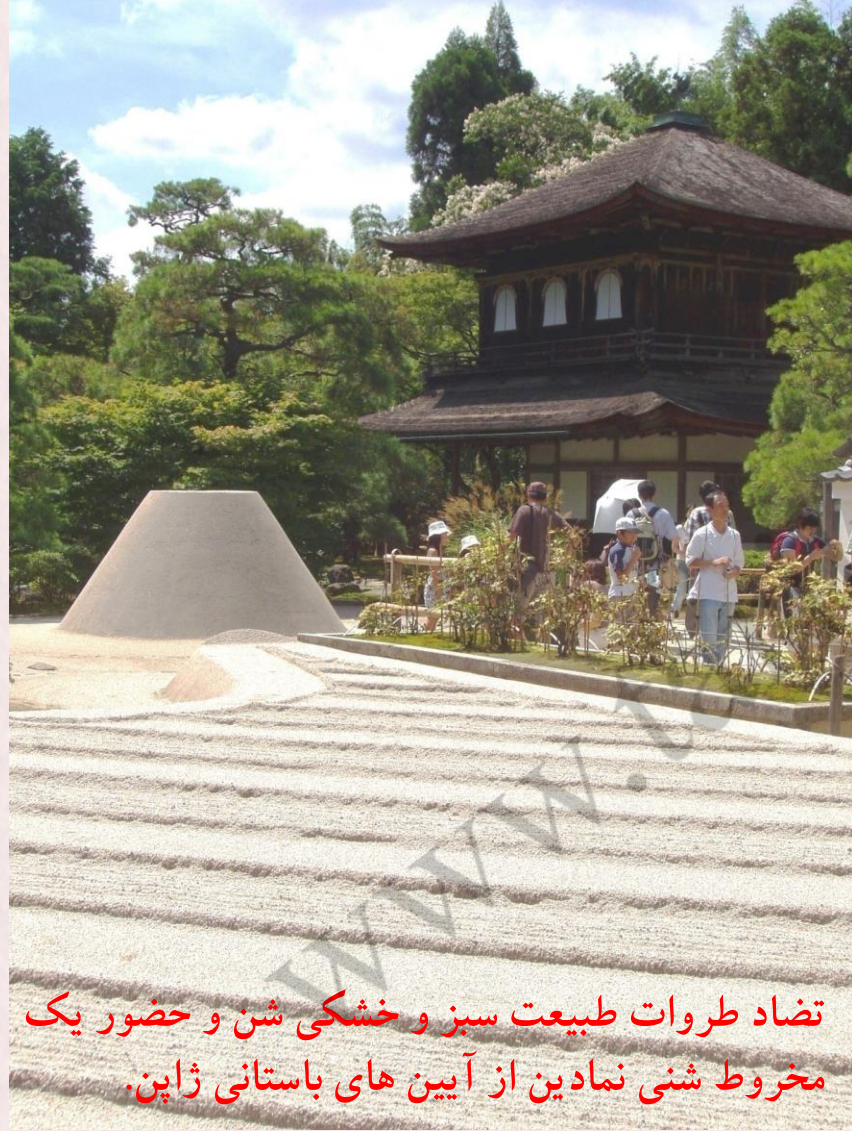
همسازگ، هم‌نواپی و تواضع معمارگ نسبت به طبیعت

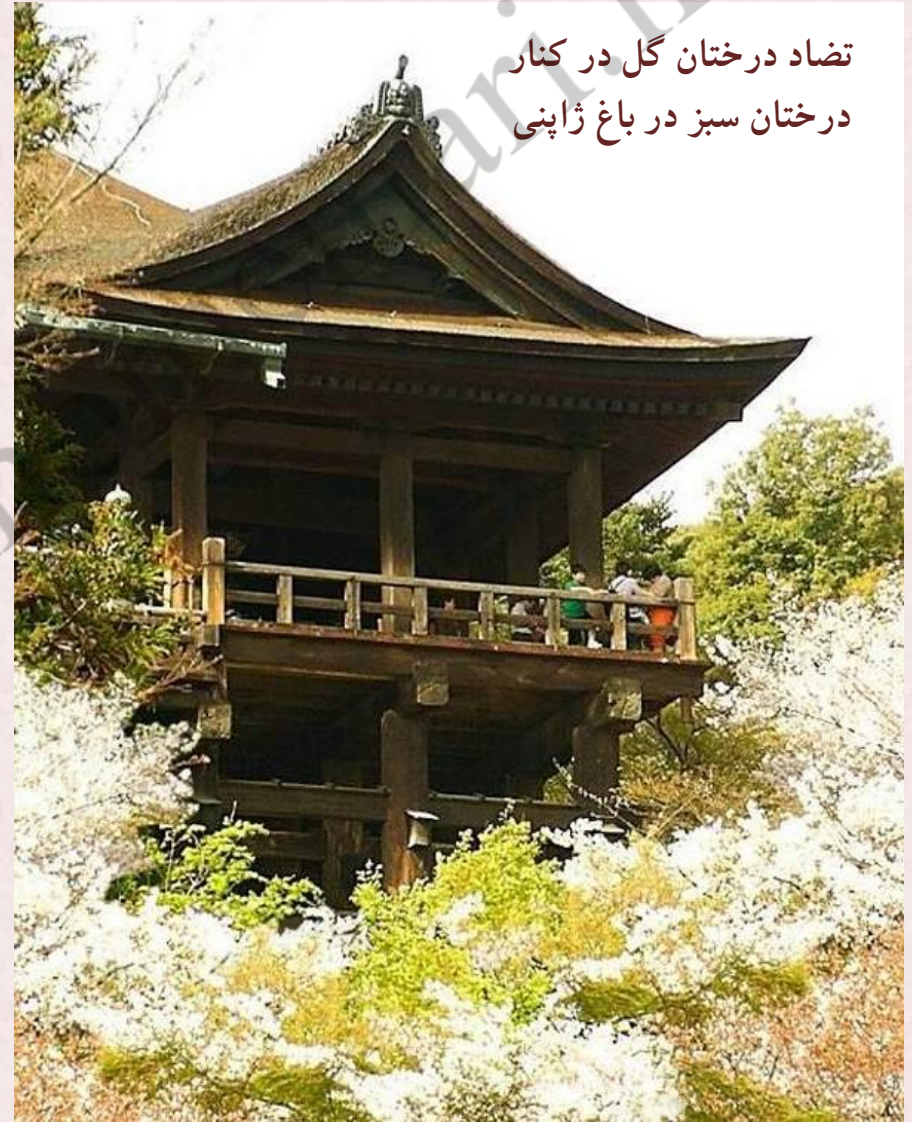

تنوع بروز معماری در باغ ژاپنی:

حضور معماری بومی در صورتی غیر نمایشی و متواضع و غیر تحمیلی در باغی ترکیبی معماری با الگوی چینی در باغ ژاپنی همنشینی «زیبایی» و «والایی» (در هر دو صورت، معماری نیمه آشکار و نیمه پنهان).

تضاد طروحات طبیعت سبز و خشکی شن و حضور یک مخروط شنی نمادین از آیین های باستانی ژاپن.

تضاد درختان گل در کنار درختان سبز در باغ ژاپنی

حضور معمارک والا در باغ ژاپنی (همنشینی زیبایی و والایی)

اهمیت آب و بازتاب عناصر هستی در آن : غرفه ققنوس Byodoin

سبک و سنگین، نمایش تعادل در معماری ژاپنی

حضور معماری در کنار برکه
(مفهوم برکه به مثابه آینه،
بر اساس ذن، در باغ ژاپنی)
تضاد آب نرم و بنای سخت

تمثیل آب و حالت آینه‌ای آن

(مفهومی زیباشناختی و معرفتی در ذن و فرهنگ ژاپنی)

بركہء آب و آينگے آن، باغی اشرافی و بسیار گسترده و پیوسته با طبیعت بیرون

جریان آب تمثیل جریان زندگی حضور آب به صورت جویبار

تجمع عناصر طبیعت در نظامی
ارگانیک و به صورت همنشینی
تضادها در باغ ژاپنی

نمود اصل «رهایے» فن در باغ سازگ ژاپنے : رهایے = آرامش
باغی که در یک رهایے عامدانه، خزه سرتاسر آن را پوشانید. برکه و خزه و آرامش

پل خزه گرفته، معبرک نمادین (چنانکه پیشتر بیان کردیم)

پل
با تفسیری
عرفانی در
نقاشی
(سومیه)

معماری به مثابه عنصر منظر پردازک

در طبیعت بکر صخره‌ای

حضور نرم و ملایم معماری در طبیعت سخت و صخره‌ای.

پاگودا در باغ معبد بودایی
تضاد در عین هارمونی، بین معماری و طبیعت

تضاد و سلطهء معماری

(به دلیل سیاسی - امنیتی)

حضور پرصلابت و سخت معماری مشرف بر

طبیعت نرم

تضاد سبزه، صخره و معماری

تاریخ معماری منظر

پایان باغ سازگ در شرق دور

الف: باغ ژاپنی و تفسیر آن

www.tarikhomemari.ir